

IASWECE
(TARPTAUTINĖ ŠTAINERIO/VALDORFO ANKSTYVOSIOS VAIKYSTĖS PEDAGOGIKOS ASOCIACIJA)
LVVPIA
(LIETUVOS VALDORFO VAIKYSTĖS PEDAGOGIKOS INICIATYVŲ ASOCIACIJA)
KAUNO KOLEGIJOS JUST. VIENOŽINSKIO MENŲ FAKULTETO IKIMOKYKLINIO
UGDYMO KATEDRA

Indrė Savulionė

SEZONO STALAS VALDORFO DARŽELYJE.
JO IŠTAKOS, REIKŠMĖ PEDAGOGUI IR POVEIKIS VAIKUI.
RAIŠKOS PRIEMONĖS

Baigiamasis darbas

Tęstinis seminaras Valdorfo darželio auklėtojo kompetencijai įgyti

Kaunas, 2018

TURINYS

Įvadas	3
Ištakos	4
Gamtos stalelis Montessori darželyje	6
Gamtos elementai Reggio Emilia pedagogikoje	7
Sezono stalelis Valdorfo darželyje „Namelis medyje“. Išraiškos priemonės, simboliai, tikslai ir uždaviniai	7
Sezono stalelio įtaka vaikui	16
Sezono stalelio reikšmė jį kuriančiam pedagogui. Refleksija	17
Literatūros sąrašas	20

IVADAS

Vos įėjus į Valdorfo darželio grupę, akis iškart patraukia matomoje vietoje įrengta ypatinga vieta. Paprastai tai uždengta švelniomis, drapiruotomis medžiagomis lentynėlė ar mažas stalelis. Veikiausiai ant šio stalelio ar lentynėlės pamatysite gražiai išdėliotus gamtos elementus (akmenis, kristalus, kankorėžius, augalus, medžio rąstelius ir pan.), bei pedagogų rankų darbo figūrėles ar žvėrelius. Dažnai ten dega ir žvakelė. Galima pastebėti, kad šis grupės kampelis apgaubtas ypatingu grupės auklėtojų ir vaikų rūpesčiu, globa ir pagarba.

Valdorfo pedagogikos rėmėjai sezono stalelį laiko būdu ugdyti pagarbą gamtai ir visam supančiam pasauliui, patirti žavėjimosi ir nuostabos jausmus. Kritikai įžiūri čia altorių, stabmeldystės ir garbinimo elementus.

Valdorfo sezono stalas – kas tai? Kodėl jį galime pamatyti kiekviename Valdorfo darželyje, pirmose Valdorfo mokyklų klasėse ir net šeimų kurių vaikai lanko šias ugdymo įstaigas namuose? Kokia šio kampelio paskirtis? Kaip jis veikia vaikus? Koks pedagogo santykis su šiuo ypatingu grupės ar klasės kampeliu? Kuo Valdorfo sezono stalelis skiriasi nuo kitų pedagogikų gamtos stalelių?

Kaip atrodo sezono stalas Valdorfo darželyje? Kokius elementus galime ant jo išvysti? Kaip kurti sezono stalelį patiems? Kokios raiškos priemonės, spalvos naudojamos ir kodėl?

Darbo tikslas – atskleisti Valdorfo darželio sezono stalo ypatumus.

Darbo tikslui pasiekti užsibrėžti **uždaviniai**:

- ➔ Apibrėžti Valdorfo sezono stalelio ištakas ir pedagoginius bei saviiugdos uždavinius
- ➔ Išsiaiškinti skirtumus tarp Valdorfo sezono stalelio ir kitose pedagogikose sutinkamų gamtos stalelių
- ➔ Praktinėje dalyje apžvelgti sezono stalelio kaitą, simbolius, tikslus bei uždavinius metų ritme vienoje iš Valdorfo darželio „Namelis medyje“ grupių.
- ➔ Iširti sezono stalelio poveikį vaikui
- ➔ Apibrėžti sezono stalelio reikšmę jį kuriančiam pedagogui

Hipotezė – sezono stalelis yra neatsiejamas ikimokyklinės Valdorfo pedagogikos elementas

Darbo metodai:

- ➔ Literatūros analizė

- ➔ Praktinė veikla kuriant sezono stalelį vieną Valdorfo darželio sezoną
- ➔ Vaikų stebėjimas siekiant išsiaiškinti išsikeltų tikslų ir uždavinių įvykdymą
- ➔ Savistaba siekiant išsiaiškinti sezono stalo reikšmę ir poveikį jį kuriančiam pedagogui

IŠTAKOS

Valdorfo pedagogika į Lietuvą atkeliavo iš Vokietijos. Pirmoji Valdorfo mokykla buvo įkurta 1919 metais Vokietijoje – Štutgarte, ją įkūrė Emilis Moltas, Valdorfo cigarečių fabriko darbininkų vaikams. Visas pedagoginės sistemos sukūrimas ir vadovavimas mokyklai buvo pavestas Rudolfui Štaineriui (Rudolf Steiner). Keturiolikos dienų trukmės kursuose R. Štaineris išdėstė Valdorfo pedagogikos esmę ir atskleidė jos filosofinius pagrindus. Pirmasis Valdorfo darželis buvo įkurtas 1926 m. Jį įkūrė ir jam vadovavo su Rudolfu Štaineriu artimai dirbusi ir bendradarbiavusi Elžbieta Von Griunelius (Elizabeth Von Griunelius). 1993 metais vokiečiai Rūta ir Archibaldas Bajoriai, kilę iš Klaipėdos krašto, organizavo seminarą Lietuvos pedagogams, ir paskatino Valdorfo grupių kūrimąsi mūsų šalyje. Šiuo metu tokios grupės ar net visi darželiai veikia Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Mažeikiuose, Šilutėje, Palangoje.

Galime rasti labai mažai literatūros apie Valdorfo sezono stalelius ir jų ištakas. Dažnai sezono stalelio kūrimo metodas yra perduodamas „iš lūpų į lūpas“ labiau patyrusio pedagogo turinčiam mažiau patirties. Dažnai pašalinis žmogus stebėdamas Valdorfo sezono stalelį mato tik grožį, bet negali suprasti jo gilesnės paskirties ir reikšmės.

Rudolfas Štaineris savo paskaitose skirtose Valdorfo pedagogams pasakoja, kad J. V. Gėtė būdamas septynerių susikūrė sau sezono stalelį paimdamas savo tėvo muzikos stovą ir sudėdamas ant jo augalus iš tėvo herbariumo, gražius akmenėlius ir uždegdamas žvakę.

Rudolfas Štaineris skatina vaikus veikti per simbolius o ne abstrakčiomis sąvokomis: „Būtina, kad augantis žmogus pažintų gamtos paslaptis, gyvenimo dėsnius ne sąvokomis, bet meniniais simboliais. Dvasiškai įprasmintus vaizdus reikia taip pateikti vaiko sielai, kad būties dėsningumai būtų daugiau jaučiami ir nujaučiami negu logiškai suvokiami. Šio tarpsnio ugdymo leitmotyvas turi būti: „Visa, kas laikina, simbolis vien,“ - J. V. Gėtė. Be galo svarbu žmogui pirma suvokti būties paslaptis simboliais, o vėliau tegu tai atsiskleis dėsningumais.“ (9, p. 20).

Panašiai išsireiškia ir C. G. Jungas, pasak jo “Koks žmogus yra žvelgiant į jį iš vidaus ir kas jis pasirodo esąs sub specie aeternitatis (amžinybės požiūriu (lot.)), galima nusakyti tik mitu. Mitas individualesnis nei mokslas, jis tiksliau išreiškia gyvenimą. Mokslas naudoja

bendrąsias sąvokas, kurios pernelyg visuotinės, kad galėtų teisingai atskleisti individualaus gyvenimo įvairovę“. (11, p. 17). C. G. Jungas savo autobiografijoje skyriuje apie ankstyvos vaikystės prisiminimus pasakoja apie mažą jo paties išdrožtą žmogutį, panašų į jam tuo metu atrodžiusį pavojingai jėzuitą, aprūpintą reikalingiausiais daiktais – rūbeliu ir nugludintu akmenuku, bei paslėptą palėpėje mokykliniame penale. „Mažoji medinė figūra su akmenėliu buvo pirmas, dar nesąmoningas ir vaikiškas bandymas suteikti paslapčiai regimą pavidalą.(...) Po to visiškai pamiršau šią istoriją ir tik daug vėliau (...) šis prisiminimų fragmentas vėl aiškiai išniro iš paskendusios migloje vaikystės. Aš kaip tik rinkau informaciją savo knygai (...) ir skaičiau apie „sielos akmenų“ slėptuvę netoli Arlesheimo ir apie Australijos čiuringas. Netikėtai pastebėjau, kad susidariau visiškai konkretų tokio akmens vaizdą, nors niekada nesu matęs jo piešinio.(...) Būtent tuomet mano galvoje pirmą kartą susiformavo įsitikinimas, kad individualioje sieloje esama archajiškų psichinių fragmentų, kurie nėra susiję su jokia tradicija.“ (11, p. 42-43). Pasakodamas apie savo vaikystės patyrimus susijusius su gamta ir jos grožiu C. G. Jungas išsireiškia nepaprastai gražiai: „...greta egzistavo kita sritis tarytum šventykla. Kiekvienas į ją įžengęs neatpažįstamai pasikeisdavo, sustodavo apstulbęs regėdamas visatą ir pamiršęs save galėdavo tik stebėtis ir grožėtis. (...) Čia niekas žmogaus nebeskyrė nuo Dievo. Čia iš tiesų atrodė, lyg žmogaus dvasia kartu su Dievu žvelgtų į kūriniją.“ (11, p. 71).

Rudolfas Štaineris tikėjo, kad vaikai turi būti ugdomi gerbti gamtą ir visą supantį pasaulį. Sezono stalelis yra vienas iš būdų padėti vaikams pajusti ir įsitraukti į metų ritmą. Neprarasti ryšio su išoriniu pasauliu. Sezono stalelis yra praturtinanti tradicija. Sezonų virsmo atspindėjimas yra giliai simbolinis. Pats Sezono stalelio kūrimas ir vėliau kitų patiriama nuostaba gali paskatinti gilų šio momento, buvimo čia ir dabar išgyvenimą. Sezono stalelis yra lyg vizualus gamtos fazių ir virsmų simbolis. Tai suteikia sąmoningumo kasdieniams pokyčių patyrimams. Leidžia jaustis visumos dalimi.

Pasak rašytojos, publicistės, tinklaraštininkės, mokytojos iš Australijos Amber Green tikras, kokybiškas sezono stalelis Valdorfo pedagogikoje yra kur kas daugiau nei simbolis. Sezono stalelį kuriančiam pedagogui reikia giliai įsitraukti į savo mąstymo procesus. Tiesiog turėti sezono stalelį nepakanka. Svarbu apsvarstyti ir rūpestingai įvertinti savo motyvus. Nekeliant klausimų atsiranda rizika stereotipiškumui. Tačiau užduodami sau klausimus ir ieškodami galime tikrai daug nuveikti. Mąstantis pedagogas visų pirma užduos klausimą kodėl, pasigilins į dalyko priešistorę ir tik tada kurs savo.

Pedogogo uždavinys yra rasti atsakymus į savo klausimus. Ar mano sezono stalelis yra tiesiog nuostabaus išorinio pasaulio grožio atspindys? Ar tai įrankis paskatinantis vaikų fantazijų

žaidimus? O galbūt jis papildo ir praplečia vaikams pasakojamą istoriją? Galbūt tai tiltas tarp išorinio ir vidinio pasaulio? Ar tai altorius gamtos teikiamoms dovanoms? O gal tai mano kūrybiškumo išraiška?

Nėra vieno teisingo atsakymo ar tikslo. Tačiau žinojimas ką jūs norite perteikti, koks jūsų tikslas padės jums būti sąmoningu savo gyvenime. Toks ir yra Valdorfo pedagogikos tikslas, mąstyti, surasti savo požiūrį, remtis savo patirtimi gyvenant. Sezono stalelis gali būti puikus įrankis kūrybinei meditacijai arba gali likti tiesiog mielu dalyku. (1)

GAMTOS STALELIS MONTESSORI DARŽELYJE

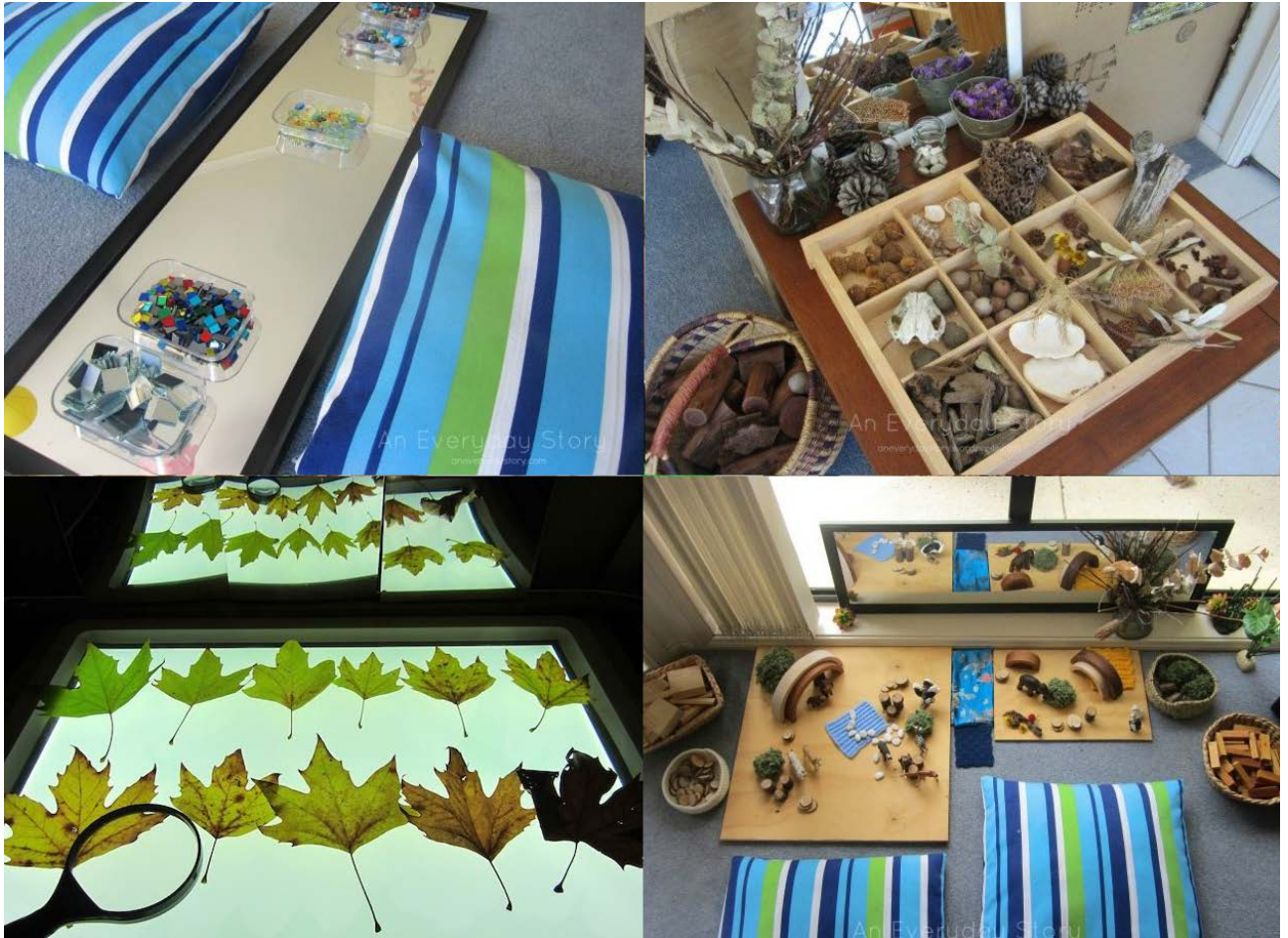
Gamtos stalelis sutinkamas ir Montessori darželyje. Ant jo pamatysime gamtoje randamus elementus. Tačiau kitaip nei Valdorfo darželyje, šie elementai neatspindės už lango esančio sezono ir nesudarys kažkokios scenos. Montessori darželio gamtos stalelis yra labiau mokslinis, skatinantis tyrinėti. Gamtos elementai čia sugrupuoti, šalia vaikai ras priemones jiems tyrinėti – papildinimo stiklą, enciklopediją ar knygą su tų gamtos elementų aprašymu ir iliustracijomis.

Nuotraukos iš <http://www.howwemontessori.com/how-we-montessori/our-nature-table/>

GAMTOS ELEMENTAI REGGIO EMILIA PEDAGOGIKOJE

Reggio Emilia pedagogikos sitemoje aplinkai teikiama daug reikšmės. Jai priskiriamas trečiojo (po tėvų ir pedagogų) pedagogo vaidmuo. Šios pedagogikos gamtos stalelio tikslas paskatinti vaiką tyrinėti, veikti kūrybiškai, kurti panaudojant įvairius elementus, eksperimentuoti. Todėl dažnai šalia gamtos elementų atsiranda veidrodžiai, šviesos stalai. Dažnai prie kiekvieno gamtos elemento rasime ir užrašą kas tai.

Nuotraukos iš <http://www.aneverydaystory.com/beginners-guide-to-reggio-emilia/reggio-materials/>

SEZONO STALELIS VALDORFO DARŽELYJE „NAMELIS MEDYJE“. IŠRAIŠKOS PRIEMONĖS, SIMBOLIAI, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

“...bet kuri šventė, tiek religinė, tiek kalendorinė, tiek pilietinė, yra grįžimas į praeitį, kai vienaip ar kitaip atkuriami pirminiai vaizdai, veiksmai bei įvykiai, kurie yra įgiję visuotinių simbolių reikšmių, tam tikrais laiko tarpais iš naujo sutelkia bendruomenes, šeimas ar net tautas.“
(10, p. 187)

Derlius. Metai Valdorfo darželyje prasideda derliaus etapu. Šio laikotarpio tikslas sukurti erdvę, kurioje vaikai galėtų išgyventi žemės gėrybių gausą, dėkingumą, pasąmoninį saugumo jausmą. Uždavinys sezono stalą paruošti taip, kad vaikai gautų žemės gėrybių gausos įspūdį, galėtų pamatyti, paliesti, pakilnoti įvairias Lietuvoje augančias daržoves bei vaisius.

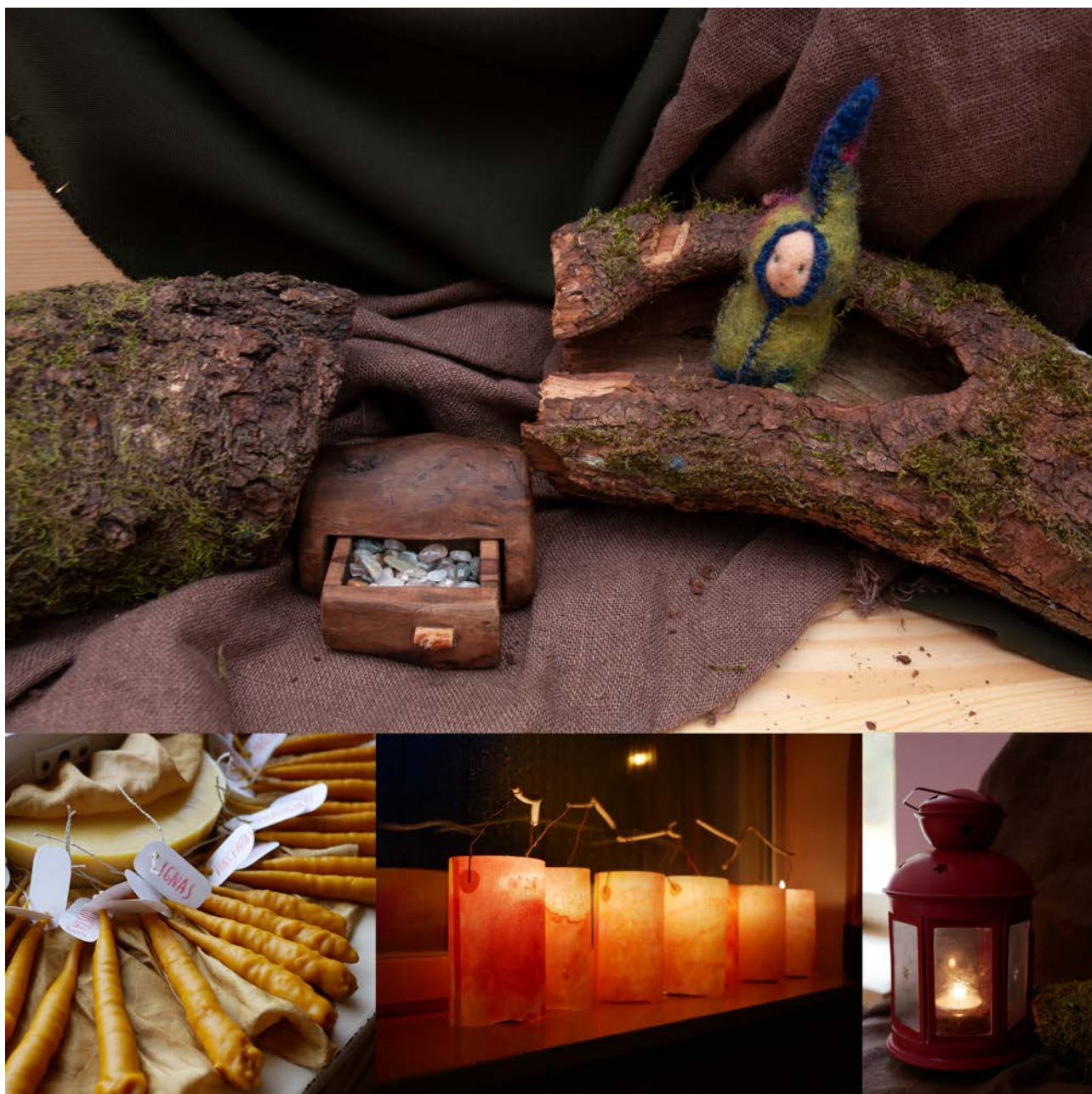
Šiame etape ant sezono stalo atsiranda įvairios daržovės, vaisiai, uogos, rudeninės gėlės, javų varpos. Įspūdžiui sustiprinti pasitelkiamos rudens spalvos skraistės – geltona, oranžinė, šilta ruda.

Šv. Mykolo šventė. Laikotarpio tikslas sukurti erdvę, kurioje vaikai galėtų išgyventi pasiryžimą nugalėti slibiną, gautų patyrimą, kad slibinas, kuris visų pirma yra mūsų viduje, įveikiamas su aukštesniųjų jėgų pagalba. Sezono stalo uždavinys perteikti Šv. Mykolo šventės simbolius ir spalvas: obuolius, raudonos ir mėlynos spalvų kontrastą, bei aukso blizgesį. Ant sezono stalelio atsiranda taurė su stiprybės gėrimu, bei karūnos kurios paragavus stiprybės gėrimo bus užrištos vaikams. Naudojamos raudono vyno spalvos, tamsiai mėlynos ir auksu tviskančios skraistės. Dažnai šalia ir Šv. Jurgį vaiduojantis paveikslas.

Žibintų šventė. Laikotarpio tikslas sukurti aplinką, kurioje vaikai galėtų išgyventi išorinę tamsą ir pasidalinimo šviesa stebuklą – tai, kad dalinantis šviesa jos ne mažėja, o daugėja. Sezono stalo uždavinys padėti vaikams išgyventi nykštukų bei kitų paslaptinių neregimų pasaulio būtybių simbolius. Ant sezono stalo atsiranda apsamosoję rasteliai su drėvėmis, juose ir po jais po truputį atsiranda nykštukų atributai - brangakmeniai. Laikotarpio pabaigoje pasirodo ir patys nykštukai. Prieš Vėlines atsiranda vaškas iš kurio bus liejamos žvakės. Šiuo laikotarpiu naudojamos grubios, tamsių žemės spalvų skraistės.

Advento-Kalėdų laikotarpis. Laikotarpio tikslas sukurti aplinką, kurioje vaikai galėtų išgyventi stebuklo laukimą, paslaptį, nuostabą. Sezono stalo uždavinys padėti vaikams išgyventi stebuklo laukimą ir nuostabą, pasitelkiant antroposofinius Advento simbolius. Advento laikotarpiu sezono stalas papildomas tos savaitės simboliu. Pirmoji savaitė skirta mineralams – ant sezono stalo atsiranda akmenys. Antroji savaitė skirta augalų karalystei, šalia akmenų atsiranda augalai. Trečioji savaitė skirta gyvūnų karalijai – ant sezono stalo atsiranda jautukas ir asilėlis. Ketvirtoji savaitė skirta žmogui – pamatome Juozapą ir Mariją prakartėlėje. Šį tamsiausią laiką pabrėžti naudojamos tamsiai mėlynai violetinės skraistės.

Viduržiemis. Laikotarpio tikslas sukurti aplinką, kurioje vaikai galėtų „iškvėpti“ po intensyvaus pirmojo pusmečio. Sezono stalo uždavinys padėti vaikams išgyventi ramybės, žiemos, sniego, miegančios gamtos grožį. Ant sezono stalo kuriama rami atmosfera pasitelkiant blizgias, minkštas šviesias baltas ar pilkas skraistes, žvakeles, šokančius nykštukus. Kabiname tviskančius kristalus.

Pavasaris. Laikotarpio tikslas sukurti aplinką, kurioje vaikai galėtų išgyventi gamtos pabudimo, pavasario laukimo nuotaiką. Sezono stalo uždavinys padėti vaikams išgyventi gamtos pabudimo virsmo nuotaiką pasitelkiant elementarių būtybių simbolius – šaknų vaikelius. Ant sezono stalo atsiranda ir kiti bundančios gamtos atributai – pirmosios gėlytės, sprogstančios šakelės. Šiuo laikotarpiu ant sezono stalelio atsiranda gaivios žalsvos skraistės.

Velykos. Laikotarpio tikslas sukurti aplinką, kurioje vaikai galėtų išgyventi šventišką Šv.Velykų nuotaiką, gamtos pabudimą. Sezono stalo uždavinys simboliais perteikti vaikams didžiosios savaitės rimtį, šventės laukimą. Didžiosios savaitės simbolis – pasėti kviečiai, verba, mirtį simbolizuojantys akmenys. Vėliau atsiranda lizdeliai į kuriuos vėliau vaikai dės margučius.

Vasara. Išleistuvės. Sukurti aplinką, kurioje išleistuvininkai galėtų pajusti savo ypatingą statusą, atsisveikinti su darželiu, o kiti vaikai – atsisveikinti su išleistuvininkais. Sezono stalo uždavins padėti vaikams išgyventi gamtos suvešėjimo, išsiskleidimo grožį. Šiuo laikotarpiu ant sezono stalo įvairios gėlės, augalus vaizduojančios figūrėlės, gėlių fėjos, bitės, sraigės, besiganantys gyvuliukai. Įspūdžiui sustiprinti naudojamos gelsvos, žydros, rausvos ir pan. skraistės.

SEZONO STALELIO POVEIKIS VAIKUI

Sezono stalo pagalba Valdorfo darželyje vaikas gali pažinti skirtingas formas, spalvas, patirti nuostabos ir žavėjimosi jausmus, gauti įkvėpimo žaidimams, drąsai, virsmui ir pasikeitimui. Sezono stalo perteikiama žinia nuolat papildoma pasakomis, žaidimais, veiklomis. Dažnai stebime, kad vaikai atpažįsta sąsajas tarp sezono stalelio ir sekamų įstorių ar žaidžiamų žaidimų, tai jiems tampa lyg iliustracija prie kurios galima pačiam prisiliesti. O tai padeda giliau išgyventi ir suprasti patirtus jausmus ir potyrius.

Valdorfo darželyje „Namelis medyje“ sezono staleliai yra pasiekiami vaikams. Jie gali liesti ten esančius daiktus, su jais žaisti. Tačiau toks žaidimas gali vykti tik sezono stalelio ribose. Ypač dažnai savo vietą keičia atsiradę nykštukai ar gyvūnėliai. Vaikai stebėdami kaip auklėtojos rūpinasi sezono staleliu ir patys mėgdžiodami persiima tokiu elgesiu. Net ir patys mažiausi seka vyresniųjų pavyzdžiu. Vyresni vaikai neretai ir patys papildo sezono stalelį pačių surastais lobiais. Rudenį dažnai pamatysime ištisą kolekciją kankorėžių, gilių, kaštonų, spalvotų lapų o pavasarį bene iš kiekvieno žygio vaikai sugrįžta su puokštelėmis lauko gėlių.

Derliaus laikotarpiu gausos pojūčio, dėkingumo ir sąmoninio saugumo išgyvenimui sustiprinti naudojamos pasakos ir žaidimai. Grupėje dirbami derliaus dorojimo darbai (uogienės virimas, grūdų malimas) sukuria sąlygas vaikams išgyventi sąmoninį saugumo jausmą, užtikrinantį, kad žmogus visuomet savo rankomis gali pasigaminti norimo maisto ir būčiai reikalingų daiktų. Šiuo laikotarpiu vaikai stebi, liečia, uosto, ragauja gamtos dovanų įvairovę.

Mykolinų šventės laikotarpiu sezono stalelio simboliai obuoliai ir stiprybės gėrimas papildomi pasakomis ir žaidimais, taip sustiprinant vaikų patiriamą pasiryžimą nugalėti slibiną, patyrimą, kad slibinas, kuris visų pirma yra mūsų viduje, įveikiamas su aukštesniųjų jėgų pagalba.

Žibintų šventės metu vaikai sezono stalo pagalba patiria gyvybės pasitraukimą po žeme, ugdo pagarbą gamtos jėgoms. Per pasiruošimą vaikai jaučia artėjančios šventės, paslapties atmosferą. Neišsigąsti į pasaulį atėjusios tamsos padeda pačių pasigaminti žibintai tamsiam šventės žygiui. Šio žygio metu vaikai gali ne tik saugiai išgyventi tamsą, bet ir prirėkus pasidalinti savo ugnele, kaip vaikelis žaistame žaidime apie vaikelį ir nykštukus.

Advento laikotarpiu iš pradžių tuščias ir po truputį prisipildantis sezono stalelis padeda sukurti stebuklo laukimo atmosferą. Sekamos pasakos apie Marijos ašilėlį, šeiminką kuris priima šventąją šeimyną į savo tvartelį bei žaidimas apie šventosios šeimos kelionę į Beatliejų padeda išgyventi tikėjimą stebuklu ir žmonių tarpusavio gerumu. Didysis gamtos virsmas, pasaulio atsinaujinimas, saulės šviesos grįžimas, pagarbintas Kristaus gimimo vaizdinyje.

Viduržiemio laikotarpiu sekamos pasakos ir žaidžiami žaidimai papildo sezono stalelį ir padeda vaikams išgyventi žiemiškos gamtos grožį ir šaltojo laikotarpio papročius, suteikia žinių apie senuosius amatus, įvairias žmonių dorybes.

Velykų laikotarpiu ant sezono stalelio augantys kviečiai simbolizuoja gamtos prisikėlimą ir gyvenimo ratą. Grūdas išaugęs iš žemės vėl sugrįžta į ją ir pradeda naują gyvybę. Šias virsmo, gamtos pabudimo atsinaujinimo nuotaikas sustiprinti padeda sekamos pasakos ir žaidžiami žaidimai. Šventišką Šv. Velykų nuotaiką sustiprina iš pradžių atsirandantys tušti lizdeliai vėliau bendras kiaušinių dažymas, padeda sukurti nuostabos ir dėkingumo kupiną atmosferą.

Sezono pabaigoje ant sezono stalo atsiranda pasaulio grožio išsipildymo simbolis - gėlės. Išleistuvinius Valdorfo darželyje taip pat vadiname grupės žiedais, gėlėmis. Šiuo laikotarpiu šių vaikų sunkumai jau įveikti, daugelis jų jau pasiruošę iškelti toliau – į mokyklą. Šiuo laikotarpiu sekamos klasikinės pasakos padeda vaikams išgyventi virsmo, sunkumų įveikimo jausmus.

SEZONO STALELIO REIKŠMĖ JŲ KURIANČIAM PEDAGOGUI. REFLEKSIJA

Sezono stalelis Valdorfo darželyje yra pedagogo saviraiškos būdas, padedantis simbolių pagalba išreikšti tam tikru laikotarpiu išgyvenamas ir norimas perteikti mintis. Kartu tai puiki pedagoginė priemonė papildanti darželyje vykstantį procesą vizualia kalba.

Valdorfo sezono stalelis yra išskirtinis šios pedagogikos bruožas. Tačiau tai nėra atskiras vizualus elementas darželio grupėje. Dažnai sezono stalelio elementai ir tema persikelia ir į kitas grupės vietas, veiklas, žaidimus ir pasakas. O grupėje dirbantis pedagogas rūpinasi ne vien tik sezono staleliu, bet ir visa grupe. Atmosfera grupėje kuriama rūpinantis kiekvienu grupės elementu – ar tai būtų žaislų išdėliojimas lentynėlėje ar pietų stalo valymas.

Kodėl pasirinkau būtent šią temą savo baigiamajam darbui? Į Valdorfo darželį atėjau dirbti iš visai kitos srities. Mano ikitolinė veikla buvo susijusi su šiuolaikine, labai išbaigta estetika. Man labai patiko ir tiko kiti Valdorfo pedagogikos bruožai. Tačiau grupės estetiškas vaizdas kėlė abejonių. Atėjus iš balto sterilaus biuro man atrodė, kad bus labai sunku būti, dirbti tarp rožinių sienų ir skraisčių. Tačiau būdama ir dirbdama Valdorfo darželio erdvėje patyriau kaip sveikatinančiai ir kūrybiškumą skatinančiai veikia tokia aplinka.

Šio darbo rašymas ir kartu sezono stalelio kūrimas visą darželio sezoną man kaip pedagogui padėjo labiau pasijausti grupės dalimi. Apimti ją visą. Būti sąmoningai savo veikloje. Būti čia ir dabar. Nuolat keliama klausimai, išraiškos priemonių paieška paskatino būti kūrybiška ir giliau išgyventi laikotarpių nuotaikas. O tuo pačiu geriau perteikti nešamą žinią vaikams.

Nuolatinis aplinkos, gamtos virsmų stebėjimas padėjo labiau susisiesti su Lietuvos gamta, jos klimatu. Pastebėti gamtos grožį jos virsmuose per sezonų kaitas. Mėgautis skonių, formų ir spalvų gausa rudenį. Sukaupti drąsos ir pasiryžimo per Mykolines. Labiau prisitaikyti ir nesipriešinti gan atšiaurioms mūsų klimato sąlygoms. Kartu su rimstančia gamta nurimti ir nugrimzti į vidinį susikaupimą, puoselėjant savo vidinę šviesą išorinės tamsos akivaizdoje. Būti ramiai ir kantriai gamtos miego, žiemos ramybės laikotarpiu. Nekantrauti ir įgauti naujų jėgų su naujai besikalančia žole. Ir būti pilnai džiugesio gamtai sužydint.

Rašydama šį darbą gilinausi į Lietuvos tautos kultūrą. Tuo tikslu nagrinėjau Marcelijaus Martinaičio biografinius užrašus kuriuose jis labai objektyviai aprašo praėjusio šimtmečio Lietuvos kaimo gyvenimą. Esame tauta kurios žaizdos vis dar gyvos. Vis dar gyvi žmonės kurie buvo išvaryti iš savo žemių, suvaryti į kolūkius ar net išvežti į Sibirą. Vis dar prisimename miško pasipriešinimą. Kiekvienos šeimos istorijoje yra palikta, išplėsta sodyba ir bandymas sugrįžti į buvusio gyvenimo vėžes. Mūsų seneliai vis dar pamena ką reiškia būti BASAM. Basam ne tik per švelnią žalią žolę, bet ir ražienas, vieškelį su aštriais akmenukais. Tuomet visos gamtos permainos buvo jaučiamos kojomis. „Kojos, jų padai „prisimena“ daugybę pojūčių: rasas, šalnas, žolę, smėlį, molį, iš jų per visą kūną pasklisdavo žemės šiluma, vėsa, jomis į viršų kildavo šalnų pagela. Ir dabar, pavaikščiojęs basas, jaučiuosi žymiai geriau, pasitaiso nuotaika. Rodos kažką gauni iš žemės.“ (10, p. 37). Mūsų protėviai labai gerbė duoną, tai buvo pagrindinis maisto elementas, ji tiko prie visko. Rugys buvo labiausiai gerbiamas jervas o jo ciklas vadinamas rugio kančia. Valgoma buvo neskubant, susikaupus, padėkojus. M. Martinaitis rašo apie tai kas jam išliko atmintyje iš jo vaikystės: „koks nors žvilgsnis, sode augęs medis, kiemo žole nubėgantis vėjas, gyvulio akys, gražiai į savo lizdą besileidžiantis gandas“. (10, p. 5). Šie jo žodžiai man apibrėžia tai kas svarbu mažam vaikui. Net istorinių įvykių ar didžiųjų švenčių akivaizdoje mažieji kreipia dėmesį į smulkmenas, atmosferą, kvapą ar skonį. Man lietuviška dvasia ir yra tokia – žmogus arti gamtos, pagarbiai besielgiantis su aplinka, tampa su ja sugyvenantis. Gyvenime besilaikantis saiko, neieikvojantis ir neskubantis. Todėl savo darbe noriu kurti tokį sezono stalelį kuris nėra atitrūkęs nuo mūsų tautos kultūros. O perteikiantį mūsų galias tradicijas turinčius papročius ir simbolius.

Rašant šį darbą buvo labai sunku rasti literatūros apie sezono stalelius Valdorfo darželyje, jų simbolius. Rudolfas Štaineris skatina pedagogus veikti vaikus per simbolius, todėl nagrinėjau ir C. G. Jungo autobiografiją. Ieškojau sąsajų tarp jo vaikystės išgyvenimų ir vėliau jo išplėtotos kolektyvinės sąmonės ir archetipo sąvokomis. Nagrinėdama C. G. Jungo biografiją gavau įkvėpimo sezono stalelyje naudoti ir universalius, visai žmonijai suprantamus, archetipinius simbolius. Ypač tai aktualu didžiųjų švenčių, gamtos virsmų metu.

Šiame darbe rėmiausi ir tęstinių studijų Valdorfo pedagogikos auklėtojos kvalifikacijai įgyti seminaro dėstytojo Philipp Reubke paskaitomis „Antroposofinė žmogaus sąmprata ir dvasinė žmogaus prigimtis“. Šiose paskaitose buvo paliesta tema apie tai, kaip mus veikia mūsų aplinka. Kaip mus veikia šiuolaikinis šviesus, sterilus interjeras su dideliais langais. Kaip sunku nuolat būti tokioje sąmoningoje būsenoje. Kaip tai susiję su chronišku šiuolaikinių žmonių nuovargiu. Šios paskaitos padėjo suprasti būtent kokia aplinka žmogų veikia sveikatinančiai. Kaip rūpinantis savo aplinka galima atgauti prarastas eterines jėgas.

Apibendrindama savo patirtį rašant šį darbą galėčiau pasakyti, kad gilinimasis į šią temą toli gražu nebaigtas. Mūsų išgyvenimai yra beribio gylio ir kiekvieną kartą, esant skirtingoms aplinkybėms prie to pačio elemento galime prisiliesti kitu kampu, pamatyti kitą reiškinių ar fenomeno aspektą. Jaučiuosi sutvirtėjusi ir gavusi įkvėpimo, kaip Valdorfo darželio pedagogas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. <https://www.themagiconions.com/2010/04/discovering-waldorf-nature-table.html>
2. http://www.waldorfet.org/RelId/630953/infogroup/3972/pagenum/1/ISvars/default/Creating_a_Waldorf_Nature_Table.htm
3. <https://www.mountainphoenix.org/beauty-nature-table/>
4. <https://hybridrastamama.com/creating-with-children-the-natureseasonal-table/>
5. Key Concepts in Early Childhood Education and Care. Cathy Nutbrown. 2006. Sage publications Ltd. London
6. Meeting the Child in Steiner Kindergartens: An Exploration of Beliefs, Values and Practices. Rod Parker-Rees. Taylor & Francis, 2011, 152 psl.
7. <http://www.howwemontessori.com/how-we-montessori/our-nature-table/>
8. <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinis-ugdymas-kitaip-simtas-vaiko-kalbu-pagal-reggio-emilia-sistema/4746>
9. Vaiko ugdymas dvasios mokslo požiūriu. Rudolfas Štaineris. Lietuvos Valdorfo Pedagogikos Centro Leidykla, 1998
10. Marcelijus Martinaitis. Mes gyvenome. Biografiniai užrašai. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla 2014
11. C. G. Jung. Prisiminimai, vizijos, apmąstymai. Margi raštai 2010